

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ
ГЛАВНА ДИРЕКЦИЯ "П Е Н С И И"

Указание изх. № 91-01- 71/ 24.03.2009 г.

ОТНОСНО: измененията и допълненията в Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж (НПОС), направени с Постановление № 38 на Министерския съвет от 17 февруари 2009 г. (обн. ДВ, бр. 16/27.02.2009 г.), в сила от 1 януари 2009 г. с изключение на § 7 и 20, които влизат в сила от 1 април 2009 г.

1. 1. С § 1 от постановлението се създава ал. 8 в чл. 1 от НПОС със следния текст:

"(8) Заявлението за отпускане на пенсия от лица, които нямат постоянен адрес в страната и за които не се прилагат разпоредбите на международен договор, по който Република България е страна, се подава в Столично управление "Социално осигуряване"."

С новата разпоредба нормативно се урежда възможността за отпускане на пенсии на лица, които имат осигурителен стаж в страната, с който придобиват право на пенсия, но за които не се прилагат разпоредбите на международен договор и нямат постоянен адрес в Република България. Тези пенсии се отпускат само в СУ "СО", като на лицата служебно се присвоява "личен номер на лицето".

В случаи на подадени заявления от лица, които нямат постоянен адрес в страната, в друго ТП на НОИ, пенсионните им досиета следва да се изпратят в СУСО за произнасяне.

2. С § 2 от постановлението се правят следните изменения и допълнения в чл. 7 от НПОС:

2.1. В ал. 3 се създава изречение второ: "За деца, настанени по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето, както и при настойник или попечител, не се изисква декларация за доход от член на семейството."

С това допълнение разпоредбата придобива следната редакция:

"(3) Лицата по ал. 2 следва да отговарят на изискванията за доход по чл. 89, ал. 1 КСО, а лицата по ал. 2, т. 2 и 3 е необходимо да имат и осигурителен стаж най-малко 3 години. За деца, настанени по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето, както и при настойник или попечител, не се изисква декларация за доход от член на семейството."

По реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето съдът извършва настаняването на дете в семейство на роднини или близки, както и настаняването на дете за отглеждане в приемно семейство или специализирана институция. До произнасяне на съда дирекция "Социално подпомагане" по настоящия адрес на детето извършва временно настаняване по административен ред – чл. 27 от Закона за закрила на детето.

В тези случаи, както и за деца, настанени при настойник или попечител, не се следи дали отговарят на изискванията за доход по чл. 89, ал. 1 от КСО и не следва да се изисква декларация за доход на член от семейството.

2. 2. С § 2, т. 2 от постановлението в чл. 7, ал. 4, т. 4 от НПОС думите "преди искането на пенсия" се заменят с "преди датата на подаване на заявлението в общинския съвет".

С това изменение предложението за отпускане на персонални пенсии се изготвя въз основа на декларация за семейното и имотното състояние и за годишния доход на член от семейството за 12 месеца преди датата на подаване на заявлението в общинския съвет (ОС).

Изменението се налага, тъй като заявлението за персонална пенсия до ТП/ЦУ на НОИ се подава след окомплектоване на документацията, в която се включва и решение на ОС за внасяне на предложение в Министерския съвет, взето по заявление на лицето.

3. С § 3 от ПМС № 38/2009 г. се изменя чл. 8, т. 1 от НПОС така:

"1. добавката за чужда помощ, компенсациите, индексациите и еднократните плащания, изплащани към пенсиите;"

С тази промяна при определяне на годишния доход по чл. 89, ал. 1 от КСО се включват добавките за ветерани от войните, добавката по чл. 46, ал. 4 от отм. ЗП, добавката по чл. 9 от ЗПГРРЛ и добавката по чл. 84 от КСО.

Постановените до получаване на настоящите указания разпореджения на длъжностното лице по "ПО", съобразно старата редакция на разпоредбата, не следва да се преработват.

4. С § 4 от постановлението в чл. 10, ал. 1 от НПОС в изречение първо след думите “поделение на НОИ” се поставя запетая и се добавя “а за лицата по чл. 1, ал. 8 - на длъжностното лице в Столичното управление “Социално осигуряване”. Новата редакция на чл. 10, ал. 1 от наредбата е:

“Чл. 10. Пенсиите и добавките към тях се отпускат, изменят, осъвременяват, спират, възобновяват, прекратяват и възстановяват с разпореждане на длъжностното лице, на което е възложено ръководството на пенсионното осигуряване в териториалното поделение на НОИ, а за лицата по чл. 1, ал. 8 - на длъжностното лице в Столичното управление “Социално осигуряване”. Длъжностното лице по пенсионното осигуряване се произнася в шестмесечен срок от подаването на заявлението.”
Допълнението се налага от новосъздадената разпоредба на ал. 8 в чл. 1 от наредбата.

5. С § 5 от ПМС № 38/2009 г. в чл. 12, ал. 3 от НПОС думите “но за не повече от 3 години назад от датата на постановяване на разпореждането” се заменят с “при спазване разпоредбата на чл. 105, ал. 2 от КСО”.

Промяната в текста произтича от промяната в чл. 105, ал. 2 от КСО.

6. С § 6 от ПМС № 38/2009 г. се правят следните изменения в чл. 14 от НПОС:

6.1. В ал. 1 думите “Пенсионерите и наследниците им” се заменят с “Пенсионерите, техните наследници и законните им представители”. Разпоредбата на чл. 14, ал. 1 от НПОС придобива следната редакция:

“(1) Пенсионерите, техните наследници и законните им представители са длъжни да съобщават на органите по пенсионно осигуряване в едномесечен срок от узнаването или настъпването на всяко обстоятелство, което води до спиране, прекратяване или изменение на пенсията, както и адреса си при промяна.”

6.2. В ал. 2 на чл. 14 от НПОС думите “Пенсионер, който не съобщи в срока по ал. 1” се заменят с “Лицата по ал. 1, които не съобщят в едномесечния срок”. След изменението разпоредбата е със следното съдържание:

“(2) Лицата по ал. 1, които не съобщят в едномесечния срок за настъпилите изменения, които се отразяват върху основанието за получаване на пенсията или върху размера ѝ, и продължават да я получават, връщат неправилно получената сума с лихвата по чл. 113 КСО.”

7. С § 7 от постановлението се правят промени във връзка с увеличаване на тежестта за всяка година осигурителен стаж от 1 на 1,1 на сто, съгласно изменението на чл. 70, ал. 1 КСО. Съгласно § 23 от ЗР на постановлението новата редакция на чл. 20 ал. 2 е в сила от 1 април 2009 г.

“(2) Пропорционалната част от процентите за месеците осигурителен стаж в случаите по чл. 70, ал. 1, изречение първо от КСО е, както следва:

1 месец = 0,09 7 месеца = 0,64
2 месеца = 0,18 8 месеца = 0,73
3 месеца = 0,28 9 месеца = 0,83
4 месеца = 0,37 10 месеца = 0,92
5 месеца = 0,46 11 месеца = 1,01
6 месеца = 0,55 12 месеца = 1,10”

8. С § 8 от постановлението в чл. 34, ал. 3 от НПОС думите “първата редовна поправителна сесия за курса” се заменят с “втората сесия за дипломиране на курса”.

След изменението разпоредбата на чл. 34, ал. 3 придобива следната редакция:

“(3) Лица, завършващи последния курс на обучение, се счита, че учат до дипломирането си, но не по-късно от края на втората сесия за дипломиране на курса.”

С промяната се прецизира текста на чл. 34, ал. 3 от КСО с оглед той да бъде приложим както за средното, така и за висшето образование, без да се променя по същество смисъла на разпоредбата и практиката по нейното прилагане. Тя се налага, тъй като в нормативната уредба, отнасяща се за висшето и средното образование няма съответствие в терминологията за завършващите последен клас/курс на обучение поради различието в степента на образование. При средното образование няма поредност на поправителните сесии като първа, втора и т.н. Такава има при висшето образование.

9. С § 9 от ПМС № 38/2009 г. се правят следните изменения и допълнения в чл. 38 от НПОС:

9.1. Алинея 1 се изменя така:

“(1) Осигурителният стаж се изчислява в дни, месеци и години, а за периода след 31 декември 2004 г. – в часове, дни, месеци и години, за времето, през което лицата са били осигурени за инвалидност, старост и смърт, и за това време са внесени или дължими осигурителни вноски.”

Промяната в чл. 38, ал. 1 от наредбата е във връзка с измененията на КСО и отпадане на понятието "всички осигурени социални рискове".

9.2. С § 9, т. 2 от постановлението в чл. 38, ал. 3, т. 3 от НПОС след думите "търговски дружества" се добавя "едноличните търговци, неперсонифицираните дружества, както и синдиците и ликвидаторите", с което разпоредбата придобива следната редакция:

"3. за осигурителен стаж на лицата, работещи по договори за управление и контрол на търговски дружества, едноличните търговци, неперсонифицираните дружества, както и синдиците и ликвидаторите, се зачита времето, за което са внесени или са дължими осигурителни вноски, върху възнаграждението им, но върху не по-малко от минималния осигурителен доход за съответната професия по икономическа дейност за периода на работа по договорите;"

С направеното допълнение разпоредбата се привежда в съответствие с чл. 4, ал. 1, т. 7 от КСО.

9.3. С § 9, т. 3 от постановлението в чл. 38, ал. 14 от НПОС в изречение първо след думите "Осигурителният стаж" се добавя "за времето до 31 декември 2008 г.". Създава се изречение трето: "За времето след 1 януари 2009 г. осигурителният стаж се зачита по чл. 9 КСО съобразно сключения договор." Новата редакция на чл. 38, ал. 14 от НПОС е:

"(14) Осигурителният стаж за времето до 31 декември 2008 г. на лекторите преподаватели, които работят по трудово правоотношение в едно или повече учебни заведения, в читалища или други организации, се определя, като за един месец осигурителен стаж се зачита календарният месец, през който са изработени най-малко 75 часа, а във висшите училища - 50 часа, и са внесени или дължими осигурителните вноски върху не по-малко от минималния осигурителен доход за съответната професия по основната икономическа дейност на осигурителя. Когато са изработени по-малко от 75, съответно 50 часа, общият брой на изработените часове се разделя на 3, съответно на 2, и осигурителният стаж се зачита в дни, ако са внесени или дължими осигурителните вноски върху не по-малко от минималния осигурителен доход за съответната професия по основната икономическа дейност на осигурителя, съобразно зачетеното за осигурителен стаж време. За времето след 1 януари 2009 г. осигурителният стаж се зачита по чл. 9 КСО съобразно сключения договор."

Осигурителният стаж на лекторите, положен след 1 януари 2009 г. се зачита по реда на чл. 9 от КСО и чл. 38 от НПОС съобразно вида на сключения договор.

10. С § 10 от постановлението изречение второ на чл. 40, ал. 9 от НПОС се изменя така: "Когато за определени периоди тези документи липсват, териториалните поделения на НОИ издават документи за осигурителен стаж и доход и въз основа на други автентични документи, доказващи изплащане на възнаграждения, а когато такива няма, се прилага ал. 6." След изменението разпоредбата е в следния вид:

"(9) До създаването на информационната система по чл. 5, ал. 11 от КСО териториалните поделения на НОИ издават документи за осигурителен стаж и доход въз основа на съхраняваните от тях разплащателни ведомости и други документи. Когато за определени периоди тези документи липсват, териториалните поделения на НОИ издават документи за осигурителен стаж и доход и въз основа на други автентични документи, доказващи изплащане на възнаграждения, а когато такива няма, се прилага ал. 6."

Други автентични документи, доказващи изплащане на възнаграждения могат да бъдат предоставените от лицата фишове за изплащане на трудовите възнаграждения, справки (извлечения) за извършени преводи за заплати от обслужваща банка и др. В случаите, когато липсват доказателства за изплащането им, но има документ удостоверяващ осигурителния стаж, в удостоверението за осигурителния доход (обр. УП-15) се посочва минималната работна заплата за страната за съответния период, а за времето след 31 декември 2002 г. – минималния месечен осигурителен доход за работниците и служителите и за лицата, работещи по договори за управление и контрол на търговски дружества.

11. С § 11 от постановлението досегашният текст на чл. 41 от НПОС става ал. 1 и се създава ал. 2 със следното съдържание:

"(2) Осигурителният стаж и осигурителният доход за времето от 1 януари 2009 г. на лицата, работещи без трудово правоотношение, и на работещите по договори за управление и контрол на търговски дружества, на едноличните търговци и на неперсонифицираните дружества, синдиците и ликвидаторите, членовете на кооперации, упражняващи трудова дейност и получаващи възнаграждения от кооперацията, както и на членовете на управителни или контролни органи на юридически лица, регистрирани по Закона за юридическите лица с нестопанска цел, и на партии се установяват с данните по чл. 5, ал. 4, т. 1 КСО."

Във връзка новата разпоредба в чл. 41 от наредбата, осигурителният стаж и доход след 1 януари 2009 г. на изброения кръг лица се установява само с данните от персоналния регистър по чл. 5, ал. 4, т. 1 от КСО, като отпада необходимостта от издаване на осигурителни книжки. В тази връзка изменяме указанията, дадени с т. 1, буква "в" на раздел III от писмо на ГД"Пенсии" № 91-01-18/22.01.2009 г. относно установяването на осигурителния стаж на съдружниците в неперсонифицирани дружества.

Когато в персоналния регистър по чл. 5, ал. 4, т. 1 от КСО няма данни за част от времето или за цялото време след 31.12.2008 г. осигурителният стаж и доход се установяват както следва:

- за работещите без трудово правоотношение и за членовете на кооперации, упражняващи трудова дейност и получаващи възнаграждение от кооперацията – със служебна бележка по образец или сметка за изплатените суми;

- за работещите по договор за управление и контрол на: еднолични търговци; неперсонифицирани дружества; синдици и ликвидатори, както и за членовете на управителни и контролни органи на юридически лица с нестопанска цел и партии – с удостоверения обр. УП-2 и УП-3.

12. С § 12 от ПМС № 38/2009 г. се прави допълнение в чл. 46, ал. 2, т. 2, като накрая се поставя запетая и се добавя "както и неплатените отпуски за временна неработоспособност, за които не се изплаща парично обезщетение".

Съгласно новата редакция на чл. 46, ал. 2, т. 2 от НПОС за осигурителен стаж се зачита, но не се взема предвид при определяне на осигурителния доход времето на отпуск за бременност и раждане и за отглеждане на дете без право на парично обезщетение, на платения и неплатения отпуск за отглеждане на дете, както и неплатените отпуски за временна неработоспособност, за които не се изплаща парично обезщетение.

С направеното допълнение разпоредбата се привежда в съответствие с чл. 9, ал. 2, т. 2 от КСО.

13. С § 13 се създава изречение второ в чл. 49, ал. 5 от КСО, с което разпоредбата придобива следния вид:

"(5) Добавката по чл. 84 КСО се определя и изплаща в размер 20 на сто от социалната пенсия за старост, ако починалият съпруг (съпруга) е получавал пенсия, която не може да преминава в наследствена. Когато починалият съпруг (съпруга) е имал право и на пенсия, която може да преминава в наследствена, добавката се изплаща от по-благоприятната по размер пенсия."

Пример: Наследодателят е получавал лична пенсия за осигурителен стаж и възраст. Впоследствие същата е спряна и му е отпусната лична пенсия за особени заслуги. При определяне вида на пенсията, от която ще се отпусна добавката по чл. 84 от КСО, следва да се има предвид по-благоприятната по размер пенсия.

Ако на наследодателят е отпусната само пенсия за особени заслуги, при определяне вида на пенсията, от която ще се отпусна добавката по чл. 84 от КСО, следва да се прецени правото и размера на пенсията му за осигурителен стаж и възраст и за инвалидност поради общо заболяване, за да се отпусне добавка от по-благоприятната от тях.

14. С § 14 от постановлението в чл. 54 се правят следните изменения и допълнения:

В ал. 3 изречение второ се изменя така: "Когато някой от тях има законен представител, настойник или определени лица по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето, пенсията се изплаща съответно на законния представител, на настойника или на лицата по чл. 26 от Закона за закрила на детето."

В ал. 4 думите "или настойникът на лицата удостоверява" се заменят с "настойникът или лицата по чл. 26 от Закона за закрила на детето, удостоверяват".

Разпоредбата придобива следната редакция:

"(4) За получаване на пенсията по ал. 3 законният представител, настойникът или лицата по чл. 26 от Закона за закрила на детето, удостоверяват това свое качество пред съответната пощенска станция с документ за самоличност и удостоверение за раждане на дете, с влязло в сила съдебно решение или с удостоверение, издадено от общината (кметството)."

Изменената разпоредба предвижда наследствените пенсии на малолетни и непълнолетни лица, които са настанени при роднини, близки или в приемни семейства по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето, да се получават от тези лица. Те имат право да получават и пенсията на дете, което има един родител /законен представител/ независимо, че той/тя не е лишен от родителски права. В случая съдът е определил, че лицата по чл. 26 от Закона за закрила на детето са тези, които следва да защитават интересите на детето. Удостоверяването на това обстоятелство се извършва със съдебното решение. Наследствената пенсия се изплаща на лицата по чл. 26 от Закона за закрила на детето само за срока на настаняване на детето, който е вписан в съдебното решение.

15. С § 15 от постановлението в чл. 62, ал. 1 и 3 думите “70-годишна възраст” се заменят с “68-годишна възраст”.

С изменението разпоредбата на чл. 62, ал. 1 и 3 от НПОС придобива следната редакция:

“(1) Пенсията може да се плати в дома на пенсионера по постоянен или настоящ адрес след заявление от лицето до началника на пощенската станция, ако получава пенсия за загубена работоспособност или има навършена 68 годишна възраст.”

“(3) Пенсията и добавките към нея до двукратния размер на социалната пенсия за старост, на лицата с пенсия за загубена работоспособност или с навършена 68-годишна възраст може да се изплаща в пощенските станции при условията и реда на ал. 2.”

С извършената промяна в ал. 1 и 3 на чл. 62 от НПОС се разширява кръга от лицата, които могат да получават пенсиите в дома си или да ползват облекчени условия при получаване на пенсията и добавките към нея в пощенските станции, ако отговорят на определените с ал. 2 изисквания.

16. С § 16 от постановлението в чл. 65, ал. 1 след думите “на новия адрес” се добавят “като представи лична карта или удостоверение за регистрация по настоящ адрес”.

С тази разпоредба се задължават лицата, които желаят да променят адреса на получаване на пенсията да представят документ, удостоверяващ промяната на постоянният им или настоящ адрес. Промяната е с оглед осъществяване на по - ефективен контрол от страна на РУСО по отношение стриктното прилагане разпоредбата на чл. 51, ал. 1 от НПОС, като се елиминират случаите на обработване на неоснователно подадени заявления за промяна на адреса. Когато заявлението е получено по пощата се прави проверка в национална база данни “Население” на ГРАО. Ако промяната в адреса не е отразена и към заявлението не е приложено копие на удостоверението за регистрация, следва да се приложи разпоредбата на чл. 1, ал. 5 от НПОС. В случай, че промяната в адреса е отразена в НБД “Население” на ГРАО, полученото по пощата заявление се обработва.

За лицата, пребиваващи в чужбина, при промяна на адреса на територията на Република България, разпоредбата на чл. 65, ал. 1 от НПОС се прилага, както следва:

Когато заявлението за промяна на адреса е подадено в териториалното поделение на НОИ, същото следва да изисква пенсионното досие и прехвърляне изплащането на пенсията от Д “ЕИМД”, след прилагане на горната процедура.

В случаите, когато лицето подаде заявление до Д “ЕИМД”, че се установява да живее на адрес в България, без да е представило документ за самоличност или удостоверение за регистрация по настоящ адрес, същата прави проверка в Национална база данни “Население” на ГРАО. Когато данните за адреса съвпадат, Д “ЕИМД” изпраща пенсионното досие на лицето и прехвърля изплащането на пенсията в ТП на НОИ, без да изисква допълнителни документи от лицето. При несъответствие на адреса в НБД “Население”, се прилага разпоредбата на чл. 1, ал. 6 от НПОС, като от лицето се изисква в шестмесечен срок да представи удостоверение за регистрация на настоящ адрес. Прехвърляне изплащането на пенсията към ТП на НОИ се извършва след получаване на официалния документ от лицето.

17. С § 17 от постановлението е направена промяна в чл. 67, като досегашните ал. 2 и 3 стават съответно 3 и 4. Създадена е нова ал. 2 със следното съдържание:

“(2) Пенсиите на лицата, които нямат постоянен адрес в страната и за които не се прилагат разпоредбите на международен договор, по които Република България е страна, се изплащат само по банкова сметка, открита в Република България. Тези лица представят в Столично управление “Социално осигуряване” декларация за живот на всеки 6 месеца, заверена по реда на чл. 81, ал. 1. Ако декларацията не бъде подадена, изплащането на пенсията се спира. Спрените пенсии се възобновяват след получаване на декларацията от датата на спирането при спазване на давностния срок по чл. 105, ал. 2 КСО.”

Промяната в разпоредбата е във връзка със създадената нова ал. 8 в чл. 1 от НПОС. В случай, че декларацията бъде подадена в друго РУСО, последното я препраща на СУСО за изпълнение.

18. С § 18 от постановлението е създадена нова точка 3 в ал. 1 на чл. 74 със следното съдържание:

“3. има нареждане от териториалното поделение на НОИ за спиране на пенсията.”

С новосъздадената точка в ал. 1 на чл. 74 от НПОС се задължават банките да не заверяват сметката на пенсионера в случаите, когато има нареждане от ТП на НОИ за това.

19. С § 19 от постановлението се изменя текста на чл. 80, ал. 3 така:

“(3) Пенсиите, които се превеждат по банкови сметки, открити в банки на територията на Република България, се изплащат ежемесечно в национална валута. По писмено заявление на лицата пенсиите, превеждани по реда на чл. 80, ал. 2, т. 1, могат да се изплащат на периоди, по-дълги от един месец.”

С изменението на разпоредбата се премахва възможността лицата, живеещи в чужбина, които получават пенсиите си по лични сметки, разкрити в банки на територията на България да правят избор на периода, на който се изплащат пенсиите им. От месец март 2009 г. пенсиите на тези лица се изплащат ежемесечно. Всички пенсионери, избрали по-дълъг период на изплащане на пенсиите, следва да бъдат уведомени писмено за промяната.

С новата редакция на разпоредбата е направено и уточнението, че българските пенсии, които се превеждат по сметки в български банки се изплащат само в националната валута – български лев.

За лицата с директни преводи на пенсии в чужбина, е запазена възможността по тяхно писмено искане пенсиите им да се изплащат на периоди по-дълги от един месец.

20. С § 20 от постановлението се изменя чл. 85, ал. 1, т. 3. Съгласно § 23 от ЗР на постановлението новата редакция на текста влиза в сила от 01. 04. 2009 г. Точка 3 се изменя така:

“3. погасяване на дългове по надвзети пенсии, установени с разпореждане по чл. 98, ал. 2 от КСО или с ревизионен акт за начет по реда на чл. 110 КСО, и суми за недобросъвестно получени парични обезщетения и помощи във основа на разпореждане по чл. 114, ал. 1 КСО; удръжките са в размерите по чл. 446 от Гражданския процесуален кодекс, ако пенсията е над минималната работна заплата за страната, и 1/6 от пенсията, ако тя е под минималната работна заплата за страната. При определяне размера на удръжката се вземат предвид и получаваните добавки към пенсията, с изключение на добавката по чл. 103 КСО. При наличие на писмено заявление от наследник, получаващ пенсия, може да се погасява задължение на друг наследник;”

Промяната в текста на чл. 85, ал. 1, т. 3 от НПОС е във връзка с направената през месец май 2008 г. промяна на чл. 446 от ГПК, в сила от 01. 03. 2008 г. С нейното приложение се постига един и същи подход при определяне размера на удръжка по КСО /надвзета пенсия или недобросъвестно получени парични обезщетения и помощи/ и размера на удръжката по реда на ГПК в случаите, когато пенсията е над минималната работна заплата за страната.

Когато пенсията/ите заедно с добавките, които се изплащат към нея /с изключение на добавката за чужда помощ/, както и пенсия и други плащания, отпуснати от чуждестранни осигурителни институти, са над минималната работна заплата за страната, удръжките по КСО /за надвзети пенсии или за недобросъвестно получени парични обезщетения и помощи/ се определят в размерите по чл. 446, ал. 1, т. 1-4 от ГПК. Когато пенсията/ите заедно с добавките, които се изплащат към нея /с изключение на добавката за чужда помощ/, както и пенсия и други плащания, отпуснати от чуждестранни осигурителни институти, са под минималната работна заплата за страната, удръжката по КСО се определя в размер 1/6 от този доход.

С промяната в т. 3, считано от 01.04.2009 г., при определяне размера на удръжката по КСО се вземат предвид и получаваните добавки към пенсията, както и пенсия и други плащания, отпуснати от чуждестранни осигурителни институти, с изключение на добавката за чужда помощ. Определянето на новите размери на удръжките по КСО следва да се извърши след актуализирането на базата данни в РУСО с информацията за м. април 2009 г. Пенсиите на тези длъжници следва да се спрат от изплащане с корекционна ведомост за м. април 2009 г., да се определят новите размери на удръжките по КСО, след което на лицата да се изготвят пенсионни записи за остатъка от сумата за изплащане. Промените по тези пенсии да се подадат в ГД “Информационни системи” с промените по пенсиите за м. май 2009 г.

Във всички случаи, когато пенсионерът е починал и след неговата смърт пенсията е изтеглена чрез дебитна карта или е получена от съответната поща или банка от упълномощено лице, то за недължимо получената сума се съставя акт за начет по реда на чл. 110, ал. 1, т. 1 КСО. Разяснения по този въпрос са дадени с писмо 91-01-190/29.08.2008 г., т. 42.

Разпореждане на длъжностното лице по пенсионното осигуряване по реда на чл. 98, ал. 2 от КСО за възстановяване на неправилно изплатени суми за пенсии се постановява само в случаите, когато пенсионерът е жив и дължимите суми се събират от пенсията му. Ако лицето не се е издължило и починало, то за остатъка от задължението се изготвя ново разпореждане по 98, ал. 2 от КСО във връзка с чл. 60 от Закона за наследството, като погасяването на задължението се насочва към наследниците на починалия.

Разпореждане на длъжностното лице по пенсионното осигуряване по реда на чл. 98, ал. 2 от КСО или ревизионен акт за начет по реда на чл. 110 от КСО за възстановяване на дългове по надвзети пенсии от малолетни лица следва да се съставят на законните представители на детето, както и на другите лица, които са извършили от негово име правни действия, без да са имали законово основание за това. Нормативното основание за постановяването на тези актове е разпоредбата на чл. 3, ал. 2 от Закона за лицата и семейството, съгласно която лицата, които не са навършили 14 – годишна възраст са малолетни и вместо тях и от тяхно име правни действия извършват техните законни представители.

Промяната в чл. 85, ал. 1, т. 3 от НПОС по отношение на добавките, които вече се вземат предвид при определяне размера на удръжката по КСО, не се отнася за налагането на запори по реда на ГПК. При обработването на запорни съобщения по реда на ГПК съгласно чл. 85, ал. 1, т. 2 от НПОС се взема предвид само пенсията/ите, които длъжникът получава.

Във връзка с прилагане разпоредбата на чл. 85, ал. 1, т. 2 от НПОС в ГД "Пенсии" са получени запитвания от РУСО по отношение на процедурата за обработване на запорни съобщения по реда на ГПК. След обстоятелството проучване на поставените въпроси, променяме досегашната практика по отношение на процедурата, свързана с налагането на запори по реда на ГПК по образувани дела от двама или повече съдебни изпълнители върху вземанията на един и същи длъжник. Следва да имате предвид, че от деня на получаване на запорно съобщение в РУСО, изпратено от съдебен изпълнител по реда на ГПК, РУСО придобива статут на трето задължено лице. В тези случаи се прилага разпоредбата на чл. 508 от ГПК, а именно:

"Чл. 508. (1) В тридневен срок от връчването на запорното съобщение третото лице трябва да съобщи на съдебния изпълнител:

1. признава ли за основателно вземането, върху което се налага запорът, и готово ли е да го плати;

2. има ли претенции от други лица върху същото вземане;

3. наложен ли е запор и по други изпълнителни листове върху това вземане и по какви претенции.

(2) Поканата за даване на тези обяснения се съдържа в самото съобщение за налагане на запора.

(3) Ако третото лице не оспорва своето задължение, то внася дължимата от него сума по сметката на съдебния изпълнител или му предава заповорираниите вещи."

В изпълнение на цитираната разпоредба е необходимо стриктно да се спазва процедурата по обработване и налагане на запори по реда на ГПК, като в тридневен срок от връчване на запорното съобщение се извършва следното:

1/ Прави се преценка има ли основания за налагане на исканият запор, т.е дали длъжникът е пенсионер и ако е пенсионер какъв е размерът на получаваната от него пенсия/ии - под или над размера на минималната работна заплата за страната.

2/ Втората преценка е по отношение обстоятелството дали върху вземането за пенсия не е наложен запор като обезпечителна мярка за бъдещи вземания, има ли пенсионерът други задължения, в т.ч. по Тарифа № 1 към Закона за държавните такси, както и такива, установени с разпореждане по чл. 98, ал. 2 от КСО, акт за начет по реда чл. 110, ал. 1, т. 1 от КСО /надвзета пенсия или неоснователно получени парични обезщетения и помощи/ или по реда на ДОПК.

Във всички случаи, ако лицето не е пенсионер или е пенсионер, но размерът на получаваната от него пенсия е под минималната работна заплата за страната, както и ако е налице някое от изброените обстоятелства в т. 2, задължително се уведомява съответният съдебен изпълнител, без да се налага удръжка върху пенсията на пенсионера.

3/ Ако лицето е пенсионер и получава пенсия над минималната работна заплата за страната, няма наложени запори по реда на КСО, ГПК или ДОПК, третата стъпка е да се наложи удръжката, като се определи размерът ѝ съобразно разпоредбата на чл. 446 от ГПК, както и срока, за който следва да се погаси задължението. За това се уведомява съответният съдебен изпълнител и пенсионера.

Ако впоследствие постъпи запорно съобщение от друг съдебен изпълнител, следва да се продължи превода по изпълнителното дело, образувано при първия съдебния изпълнител, без да се променя размера на удръжката. В изпълнение на чл. 508 от ГПК следва да се уведоми съдебния изпълнител, чийто запор е втори или следващ по време. Той от своя страна е длъжен да уведоми вискателя за становището на РУСО с цел предприемане на необходимите действия съобразно разпоредбите на ГПК, Глава четиридесет и първа – "Присъединяване на кредитори и разпределение на събраните суми" и Закона за задълженията и договорите /ЗЗД/ - чл. 136 и чл. 137.

Като трето задължено лице РУСО няма право да извършва разпределение на сумите, които следва да се превеждат по изпълнителните дела на вискателите. Разпределението на удръжаната и преведена сума по първото изпълнително дело се извършва само от съответния съдебен изпълнител, ако по делото има присъединен вискател на основание разпоредбите на ГПК и ЗЗД.

По силата на чл. 447 от ГПК всеки отказ от защитата на чл. 444 и чл. 446 от ГПК е недействителен. На това основание не следва да се прави удръжка от пенсията на длъжника в размер по -голям от посочения в текста на чл. 446 от ГПК с изключение на сумите за издръжка.

21. С § 21 от постановлението изречение второ на чл. 88 се заличава.

Със заличаването на изречение второ на чл. 88 отпада изискването пенсионера да попълва декларация в РУСО за наличието на допълнителни доходи. В случаите, когато се налага запор по реда на ГПК и ДОПК, установяване доходите на длъжника е задължение на съответния запороналожител преди изпращане на запорното съобщение. Необходимостта да се изисква такава декларация при налагане на удръжки по надвзети пенсии и неправилно извършени осигурителни плащания отпада с

оглед направената промяна на чл. 85, ал. 1, т. 3 от НПОС. При определяне размера на удръжката се вземат предвид както получаваните добавки към пенсията/ите, с изключение на добавката за чужда помощ по чл. 103 от КСО, така и пенсия и други плащания, отпуснати от чуждестранни осигурителни институти, и другите доходи на пенсионера. Ако той пожелае да се увеличи размера на удръжката и изрично декларира, че има и други доходи, то същите следва да бъдат взети предвид.

22. С § 22 от Заключителните разпоредби на ПМС № 38/2009 г. в чл. 10 от Наредбата за трудовата книжка и трудовия стаж се правят следните изменения и допълнения:

сегашият текст става ал. 1 и в нея след думите "Трудовият стаж" се добавя "за времето до 31 декември 2008 г."

След допълнението разпоредбата добива следния вид: "Трудовият стаж за времето до 31 декември 2008 г. на лекторите преподаватели, които работят по трудово правоотношение в едно или повече учебни заведения, в читалища или други организации, се определя, като: за 1 месец трудов стаж се зачита календарният месец, през който са изработени най-малко 75, а във висшите учебни заведения - 50 часа;

2. при по-малко от 75, съответно от 50 часа месечно, трудовият стаж се определя в дни, като общият брой на изработените часове се разделя на 3, съответно на 2."

22.2. Създава се ал. 2:

"(2) За времето от 1 януари 2009 г. трудовият стаж на лицата по ал. 1 се зачита съобразно работното време, определено с трудовия договор."

С направените допълнения разпоредбата се привежда в съответствие с чл. 38, ал. 14 от НПОС.

II. Във връзка с приложението на чл. 34, ал. 3 от НПОС правим следните пояснения:

Датите за провеждане на държавните зрелостни изпити за лицата, завършващи гимназиалния курс на обучение се определят всяка учебна година със заповед на министъра на образованието и науката. За край на втората сесия за дипломиране на курса се приема последната дата, на която е проведен втория /последен/ задължителен държавен изпит. В случай, че лицето представи документ за явяване през втората сесия за дипломиране на курса на държавен/ни зрелостен/и изпит/и по желание за избран предмет или цикъл от предмети, то наследствената му пенсия се прекратява от датата на последния изпит, на който се е явил.

По силата на чл. 7, ал. 5 от Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план ученици, завършили успешно 12 - ти клас, които не са се явили и не са положили успешно държавните зрелостни изпити, по свое желание могат да получат удостоверение за завършен гимназиален етап. Удостоверението им дава право да продължат обучението си за професионално образование или за придобиване на квалификация по професия. Наследствените пенсии на тези лица се изплащат до датата на протокола, в който е описано удостоверението. В случай, че датата на протокола е по-късна от определената със заповед на министъра на образованието и науката последна дата за явяване на задължителните държавни изпити през септемврийската сесия, то пенсията се изплаща до последната дата за явяване на задължителните държавни изпити през септемврийската сесия.

Съгласно разпоредбата на чл. 25 от Закона за народната просвета придобиването на професионално образование се удостоверява с диплома, свидетелство или удостоверение. Наследствените пенсии на лица, завършващи със свидетелство или удостоверение, се изплащат до датата на протокола, в който е описано свидетелството/удостоверението, но не по – късно от края на втората сесия за дипломиране на курса.

Лицата, които се обучават в училища към културните информационни центрове на чуждите посолства в Република България, нямат статут на учащи по смисъла на чл. 82, ал. 1 от КСО в случаите, при които тези училища не са създадени по реда на Закона за народната просвета.

III. Във връзка с преизчислението на пенсиите за трудова дейност от 1 април 2009 г. даваме допълнителни пояснения по прилагането на т. 8 от раздел III на указания № 91-01-18/22.01.2009 г. на ГД"Пенсии":

Пенсиите, отпуснати по КСО, които след преизчислението по § 7а от ПЗР на КСО не са получили увеличение, се преизчисляват от 1 април 2009 г. по § 22з, ал. 2 от ПЗР на КСО с осигурителния доход от който са отпуснати, като така определеният размер се осъвременява с всички осъвременителни коефициенти след отпускане на пенсията до 1.07.2008 г. включително. С осигурителния доход за 2007 г. – 398,17 лв. се преизчисляват освен пенсиите, отпуснати по отменения Закон за пенсиите и пенсиите, отпуснати по КСО, които на 1.10.2008 г., след преизчислението по § 7а от ПЗР на КСО имат

увеличение на размера. За тях в информационна база "Пенсии" е зареден показател SOD8 – 398,17 лв.

Пример 1:

Лице, с отпусната пенсия за ОСВ от 1.10.2003 г., при индивидуален коефициент 4,209 и осигурителен стаж 38 г. и 7 мес. към трета категория труд, получава към 30.09.2008 г. пенсия в размер 664,33 лв., който е запазен на 1.10.2008 г. като по-благоприятен от преизчисления по § 7а от ПЗР на КСО размер. От 1.04.2009 г. пенсията се преизчислява на основание § 22з, ал. 2 от ПЗР на КСО така: 259,75 лв./осигурителен доход за периода 1.01.2002-31.12.2002 г./ x 4,209/индивидуален коефициент/ x 42,44% /41,8% за годините и 0,64% за месеците осиг. стаж/ = 463,99 лв. Размерът се умножава с осъвременителни коефициенти както следва: 1,06; 1,07; 1,04; 1,10; 1,10 и 1,1035. Размерът на пенсията от 1.04.2009 г. е 730,38 лв., ограничен на основание §22з, ал. 1 от ПЗР на КСО на 700 лв.

Пример 2:

Лице, с отпусната пенсия за ОСВ от 1.06.1990 г., при индивидуален коефициент 2,237 и осигурителен стаж 48 г. и 4 мес. към трета категория труд, получава към 30.09.2008 г. пенсия в размер 379,66 лв., преизчислена от 1.10.2008 г. по § 7а от ПЗР на КСО в размер 430,48 лв. От 1.04.2009 г. пенсията се преизчислява на основание § 22з, ал. 2 от ПЗР на КСО така: 398,17 лв./осигурителен доход за 2007 г./ x 2,237/индивидуален коефициент/ x 53,17% /52,8% за годините и 0,37% за месеците осигурителен стаж/ = 473,59 лв. Преизчислението на пенсиите за трудова дейност на основание § 22з, ал. 2 от ПЗР на КСО ще бъде извършено автоматично от ГД"ИС", с промените по пенсиите за м. април 2009 г. За това преизчисление ще бъдат изготвени разпореждания в два екземпляра – по ЕГН и пощенска станция, а за пенсиите по международен договор – по ЕГН както следва:
- за лицата, живеещи в България – в три екземпляра;
- за лицата, живеещи в чужбина – в два екземпляра.

IV. В допълнение на указания № 91-01-18/22.01.2009 г. – раздел III, т. 1, Ви уведомяваме следното: Когато лице е работило при непълно работно време осигурителният стаж се зачита пропорционално на законоустановеното работно време, при условие, че са внесени осигурителни вноски върху съответната пропорционална част на минималната работна заплата. Тъй като с ПМС № 1/10.01.2009 г. /ДВ, бр. 4 от 2009 г./ е определена минимална часова работна заплата – 1,42 лв., определянето на пропорционалната част на минималната работна заплата се намира, като броят на отработените часове за съответния месец се умножи по минималната часова работна заплата. Това е размерът на осигурителния доход, който се отразява в регистъра по чл. 5, ал. 4 от КСО.

Начинът на изчисляване на осигурителния стаж при непълно работно време не се променя.